

İHSAN ZAFER
“Lütfen Ellerinizi Kaldırır mısınız?”

İletişim Yayınları 3516 • Anı Dizisi 105
ISBN-13: 978-975-05-3790-5
© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Melike Işık Durmaz
DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Ece Ziya

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İHSAN ZAFER

“Lütfen Ellerinizi Kaldırır mısınız?”

Bir Devrimcinin
“Kamulaştırma” Anıları

DERLEYEN *Kadir Akın*

İHSAN ZAFER 1952 yılında Bursa İnegöl'e bağlı Karalar Köyü'nde doğdu. İlk ve ortaokulu İnegöl'de okudu. Liseyi ise Çanakkale Yatılı Öğretmen Okulu ve İnegöl Endüstri Meslek Lisesi'nde tamamladı. 1969'da kendisini devrimci olarak tanımladı ve mücadeleye katıldı. 1975 yılında henüz oluşum halinde olan Kurtuluş hareketine katıldı ve "özel görevli" olarak sorumluluk aldı. Aynı yıl Gazi Üniversitesi Fransızca Bölümü'ne kaydını yaptırdı. 1980 yılında Isparta'da tutuklandı ama kısa süre sonra tahliye edildi. 12 Eylül darbesi sonrasında ise Kocaeli'de gözaltına alınarak tutuklandı. Uzun süre Gölcük Askeri Cezaevi'nde kaldı ve Gölcük Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından önce idama, sonra da müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'ne ve oradan da Çanakkale Cezaevi'ne sevk edildi. On bir yıllık hapislikten sonra özgürlüğüne kavuştu.

KADİR AKIN *Sosyalizmin Krizi / Birlik ve Yeniden Kuruluş (Pencere), Ermeni Devrimci Paramaz (Dipnot), Saklı Tarihin İzinde (Dipnot)* kitaplarının yazarı, *Utancı ve Onur (Evrensel), Türkiye Solundan Portreler (Dipnot), Sevdaların Yangınından Geçtik (Dipnot)* kitaplarında bölüm yazarı, RED belgeselinin yönetmenidir. Halen *Siyasihaber* ve *bianet*'te yazıyor.

Kızım Zeyno'ya...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR 11

SUNUŞ

KADİR AKIN 13

ÖNSÖZ

M. KEMAL KAÇAROĞLU 17

BİRİNCİ BÖLÜM

FİLM BAŞLIYOR... 29

Bir Abaza gelini 33 • İnegöl günleri 35 • Çerkes hikâyeleriyle tanışıyorum 41 • İlk aşklar 43 • Annemin köyüne seyahat 46 • İstanbul'la ilk tanışma 47

İKİNCİ BÖLÜM

"HAYTALIĞA DEVAM..." 53

Mavi gözlü bir kız... 56 • Okul kaçacağı 59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR ÜTOPYAYA DALMAK... 63

"Okumaya geldim" 66 • İlk boykot 68 • Yeni insanlarla tanışıyorum 74

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇOĞALİYORDUK... 77

Faşistlerle karşı karşıya 79 • Kendimizi THKP-C'li olarak
görüyoruz 85 • Mavi... 89

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÖRGÜTLENME BÜYÜRKEN... 95

Yedi kişiyle baskın 97 • Bilinçleniyoruz... 98 •
Kasabadan kız kaçırma 101 • Kültürel faaliyetlere
ağırlık veriyoruz 105 • “Sen nasıl sosyalistsin!” 109 •
Karakola düşünüyoruz 110

ALTINCI BÖLÜM

YOL AYRIMI:

PROFESYONEL DEVRİMCİLİĞE MERHABA 117

Yeni hayatım başlıyor 121 • Özel görev 131 • Tam bir
disiplinsizlik! 133 • İki göz oda 135

YEDİNCİ BÖLÜM

“EYLEME GEÇME ZAMANI GELMİŞTİ” 141

İlk işe gidiyoruz 142 • İnegöl kampı 145 • “Bizim mesele
ne olacak?” 149 • Silah kaçakçısıyla randevu 152 • İnegöl'de
Kurtuluş örgütlenmesi 155 • Kadıköy “kamulaştırması” 157 •
Duvar kâğıdı işi Vehbi'ye emanet 160 • On yedi saatlik uyku! 163 •
Onlara zarar verebilirdim... 164 • “İş yapmaya mı girdiniz,
kız bakmaya mı?” 166

SEKİZİNCİ BÖLÜM

FARKLI ŞEHİRLERDE “KAMULAŞTIRMALAR” 169

Tam bir çılğın! 171 • “Bankaları çifter çifter soyuyorlar!” 173

DOKUZUNCU BÖLÜM

DARBEYE DOĞRU 177

“Kesinlikle devrimci olamazlar çünkü küfrediyorlardı” 180 •
Silahını kaptıran polis 182 • Şıklık yarışı 183 • Arabayla
sınavım 186 • Ekibe yeni katılımlar 188 • “Biz Abaza'yız,
silahla büyüdük, silahsız gezmeyiz” 192 • “Komünist olsaydınız
buradan çıkamazdınız” 196 • Cezaevinde iki ay 198

ONUNCU BÖLÜM

“BEKLENEN OLMUŞTU” 205

- Bir ihbar... ve yakalandım 209 • “İfade verip gideceğim” 213 •
Devrimciler, faşistler, kaçakçılar 215 • “İhsan’ı vermeyeceğiz!” 222 •
İdamla yargılanacaktık 228 • Askerî eğitim işkencesi 230 •
“Cezası infaz edildi!” 232 • Vehbi’nin yaratıcı işleri 233 •
Yargılama başlıyor 235 • “İhsan, çocuklar sana emanet” 237 •
İl il dolaşıyoruz 238 • “Sizi yargılayacak mahkeme
bulunamıyor” 241 • Hüküm: İdam 244 • “Seninle gurur
duyuyoruz” 254 • Günlerimiz neşeli geçiyordu 258 • Koğuş
günleri 261 • “Hayati’yle Nazım’ı götürüyorlar!” 264 • O sevimli
çocuk... 265 • Kamulaştırdığımız paraları geri istiyorlar! 267

ON BİRİNCİ BÖLÜM

CEZAEVİ VE ÖZGÜRLÜK... 271

- En olumsuz koşullarda, inanılmaz keşifler... 273 • “Yabancı dil
kullanmak yasak” 274 • Cezaevinin renkli simaları 275 •
Koğuşta nasıl rakı yaptık? 280 • Açlık grevine gidiyoruz 284 •
Bahçe sohbetleri 286 • Tünel mesaisi 289 • Vehbi kaçmış! 294 •
Beşli temsilci grubu kuruluyor 295 • Vehb'nin mektubu 297 •
Nihayet özgürüm... 297

TEŞEKKÜR

12 Eylül askerî diktatörlüğü, '78 kuşağı devrimcilerinin, sosyalistlerinin üzerinden panzer gibi geçti. İşkenceler, gözaltılar, faili “belli” ölümler, idamlar, yargılamalar vb... Elbette ben de bu süreçten nasibimi aldım. On bir yıllık mahpusluğun ardından şartlı tahliyeyle cezaevinden çıktım. Belki o yaşadığımız sürecin travmasını atlatmak için, belki de o günlerin sadece acılardan ibaret olmadığını, devrimci olmanın aynı zamanda mizaha yakın durmak olduğunu, gülmenin politik ve devrimci bir ayrıcalık olduğunu düşündüğümden, çocukluğumu, devrimciliğe başladığım dönemi ve büyük bir keyif alarak yaşadığım 1975-1980 arasındaki anılarımı ve cezaevi sürecini dost meclislerinde gülerek anlatıyordum. İşte böyle bir dönemde Kadir Akın, “İhsan bunları yazmalısın” diyerek beni teşvik etti. Başta espri olarak başlayan kitap yazma konusu Kadir'in ısrarıyla somutlaşmaya başladı. Eğer Kadir beni sıkboğaz etmeseydi, yazılanları toparlayıp kalıba dökmeseydi, birçok ayrıntıyı sorgulayıp kitapta yer alması için çabalamasaydı, belki de bu kitap olmayacaktı. Ona çok teşekkür ediyorum.

Elbette kitap yazmak, anıları sıraya sokmak, hatıralarda kalan dostları hatırlamak, geçmiş zamanın izini sürmek ve onu derli toplu hale sokmak ciddi bir iş. Tam bu noktada Er-

doğan Usta'ya teŖekkürü bir borç bilirim. O dönem birlikte yer aldığımız olayları yeniden hatırlamamı sağlaması önemliydi. Kargacık burgacık yazılarımı deŖifre etmek, onları düzeltmek, kronolojik sıraya sokmak da Erdoğan'ın işi oldu. Kitabın hazırlanma sürecine gerçekten çok emeği geçti.

Bir biçimde kitap yazdığımı öğrenen, cezaevinde birlikte yaşadığımız ama benim hatırlamadığım, iletişim içinde kendini tanıtan ve İngiltere'de yaşayan Salih GöztaŖa da gösterdiği dayanışma ve destekleri için teŖekkür ediyorum. Zaman bize hatıraları unuttururken bazılarını öne çıkarıyor. Benim unutmam ama onun o dönemi hatırlayıp destek olması çok değerliydi.

İsviçre'den her türlü desteği ve dayanışmasını sunan, yayınevi ile görüşen, kitabın hazırlık sürecini takip eden ve beni yüreklendiren Mahir Sayın hocama da teŖekkürlerimi belirtmek isterim.

Kitabın önsözünü yazma nezaketi gösteren Mustafa Kemal Kaçaroğlu hocama da teŖekkürlerimi sunarım. Onca işinin arasında zaman ayırması bile bu kitap ve benim için çok değerlidir. Kendisi bizim özel ekibimizin kurucusu ve baş sorumlusu olması nedeniyle de benim için çok önemlidir.

Bu kitabın hazırlık sürecinde yanı başımda olan, beni destekleyen, teŖvik eden, merakla kitabın çıkışını bekleyen hemen herkese de minnettar olduğumu belirtmeliyim.

Sevgi ve saygılar.

SUNUŞ

KADİR AKIN

1975-1980 yılları Türkiye’de iz bırakan bir toplumsal altüst oluşa sahne oldu. Oysa bundan daha on yıl önce yaşanan, başta Kıta Avrupası olmak üzere tüm dünyada etkili olan ’68 hareketi Türkiye’de farklı deneyimlenmiş ve devrimci, sosyalist örgütler “71 silahlı direnişi” olarak tanımlanan bu sürecin sonunda 12 Mart 1971 Askerî Muhtırası ile bastırılmış, hareketin kurucu önderlerinin çoğu öldürülmüş ve örgütler dağıtılmıştı. Ama yenilgi yılları çok uzun sürmedi. 1970’lerden itibaren, ’68’lilerin öncülüğünde, toplumsal muhalefet görülmek üzere ölçüde kabarcaktı. ’68’in ardından gelen ve Türkiye’de ’78 kuşağı olarak tanımlanan bu devrimciler 1975-1980 yılları arasında gelenek takipçiliği yaparak, sınıf hareketinin yeniden yükselişine paralel olarak hızla kitleselleştilediler. Ülkenin hemen her yerinde pıtrak gibi çoğaldılar ve köylerden kentlere, on binlerce insanın katıldığı yaygın bir hareket oluşturdular. Ne var ki bölünmekten, birbirleriyle zıtlaşmaktan ve rekabeti de en üst boyutta yaşamaktan kurtulamadılar.

12 Eylül 1980 askerî darbesi bu sürecin üstüne geldi ve darbeyle birlikte ’78 kuşağının zindanlarda sürdürmeye başladığı onur ve kimlik mücadelesi, aynı zamanda acılarının, özlemlerinin de başlangıcı oldu. Önce bu siyasi gericiliğin ağırlığı ve

boyutları anlaşılamadı. Dünya kapitalist sisteminin yeni bir evreye girdiği ve ekonomik, siyasi, sosyal sonuçlarıyla neredeyse yeni bir dünya yaratmış olan neoliberalizmin belirleyiciliği altında şekillenen bu açık diktatörlüğün yıllar geçtikçe nasıl da “silindir gibi” her şeyin üzerinden geçtiği ve kalıcı arazlar bıraktığı görülecekti.

1971 döneminde cezaevlerinde olanların sayısı iki bini bile bulmazken, 12 Eylül 1980 sonrasında resmî rakamlara göre 650 bin kişi gözaltına alındı, 230 bin kişi askerî mahkemelerde yargılandı, on binlerce kişi insani olmayan koşullarda cezaevlerine konuldu; kötü muamele, işkence ve hukuksuz idam cezaları ve infazlar yaşandı. Bu ağır bir yenilgiydi; sonuçları yıllar içinde daha net görülebilecekti.

1980 sonrası oluşan baskı ve şiddet ortamında “dışarıda” yaprak kımıldamazken, toplumsal muhalefetin bir anlamda öncülüğünü “içeride” olanlar ve onlarla dayanışma içinde bulunan, başta aileleri olmak üzere, sınırlı bir muhalif kesim omuzladı. Cezaevlerine konanlar sadece solcular ya da sosyalistler değildi. Parlamento feshedilmiş, tüm partiler kapatılmış, o günün koşullarında milyonlarca üyeye sahip olan, başta Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), TÖB-DER gibi öğretmen örgütleri, odalar ve Barış Derneği gibi yapılar kapatılmış, varlıklarına el konmuştu. Bunların yöneticileri yıllarca askerî cezaevlerinde kaldı ve askerî mahkemeler tarafından yargılanarak ağır cezalara çarptırıldılar.

12 Eylül darbesinin üzerinden çok uzun yıllar geçti. Bugüne kadar 1975-1980 arasını, hatta 1990'lara kadar cezaevlerini de değerlendiren birçok anlatı ve sözlü tarih çalışması yayımlandı, yayımlanmaya devam ediyor. Kuşkusuz bütün bu çalışmalar bir dönemi anlayabilmek için çok önemli. Gelecek kuşaklara ışık tutacak; ders, deney olabilecek bu çalışmalar bir hafıza yaratabilmek için de kıymetli. '78 kuşağı için o beş yıllık zaman dilimi her şeyin olup bittiği süreçti. Üzerinden neredeyse kırk beş yıl geçmesine ve bambaşka bir dünyada yaşıyor olmamıza rağmen, hatıralar ve anılar hâlâ güncelliğini koruyor. Bu çalışmalar “resmî tarih” anlatısı olmaktan ne kadar

kurtulabildi, ne kadar yargılardan uzaklaşarak anlatılabildi, bunu elbette gelecek kuşaklar daha iyi değerlendirecek.

İhsan Zafer'in kendi hayat hikâyesinden yola çıkarak, aile ilişkileri, kişiliğinin gelişmesinde önemli yer tutan Çerkes gelenekleri, yetiştiği İnegöl, dokunduğu, sohbet ettiği kişiler, âşık olduğu kadınlar ve devrimci fikirlerle tanışmasını anlattığı bölümler aynı zamanda bir döneme ışık tutuyor ve o tarihsel kesiti anlamamıza yardımcı oluyor. Aslında ülkenin değişik yerlerinde benzer süreçleri yaşayan bir kuşağın politik mücadelenin içine nasıl girdiğini ve '75-'80 arası siyaset sahnesinin nasıl şekillendiğini de bu anlatımlardan görmek, izlemini takip etmek mümkün.

Henüz daha kuruluş aşamasında aidiyet geliştirdiği Kurtuluş Örgütü'nün ne tür bir yapılanma içinde olduğunu, geçmişten aldığı mirasın ne olduğunu da sözlü tarih çalışması sayılabilecek bir dille anlattığına tanık oluyoruz.

İhsan Zafer'in gülerек anlattığı ama insanları şaşkırtan “maceraları”, birlikte olduğumuz kimi zaman dilimlerinde dikkatimi çekmişti. Hamasetten uzak ve her olayın esprili yanını yakalayan, insan olarak zaafalarını ortaya koymaktan, olayların yaşandığı dönemdeki bakış açısını eleştirmekten çekinmeyen bir anlatımı vardı. Bunu belki açıktan yapmıyordu ama olguları öyle bir serpiştiriyordu ki, dinleyenler kimi çıkarımlarda bulunabiliyorlardı. Aynı tarzın kitapta da olduğunu göreceksiniz. İdam cezası alıp idamlıklar için hazırlanmış özel bölüme götürüldüğünde dertlendiği şey, asılacak olması değil, yıllardır görmediği ama sevmeye devam ettiği kadının evlendiği haberini almasıydı. Diğer yandan da bir sabah sehpaye götürülürse, daha önce o yoldan geçmiş olanların mirasına sahip çıkmayı, geriye bırakacağı mesajı düşünüyor, daracık hücrelerinde bunun hazırlıklarını yapmaktan geri durmuyordu.

Politik olarak ortak mecralardaydık ve her karşılaştığımızda ona kimi sorular sorardım. Benim yazdığım kitaplardan çok etkilenmişti. O da bana sorular sorardı. On yıl önce, dost meclislerinde anlattıklarını dinleyip, “Yaz bunları İhsan Zafer, bunlar kıymetli anılar...” dedim. Bir süre tavsatsa da sonunda

yazmaya başladı. Bu süreçte Erdoğan'ın yanı başında olması, onu zorlaması ve yazma işini denetlemesi büyük şans oldu. İlk bölümleri bir yıl önce gelen kitap notları, 2024 yılının Nisan ayında tamamlandı. Sonra, birlikte üzerinde çalışmaya başladık. Kimi zaman yüz yüze buluştuk, kimi zaman saatlerce telefonda konuştuk, eksikleri gidermeye çalıştık ve bu anlatımlar artık gün yüzüne çıkmaya hazır hale geldi.

İhsan Zafer için "işe başladığı" ilk beş kişilik çekirdek ekip önemliydi. Anlatımlarında buna tanık olacaksınız. Ben, İhsan Zafer'in anlatımlarını, yazdıklarını yayına hazırlarken pek çok duyguyu ardı ardına yaşadım, o günlere geri döndüm. Zaman zaman yitip giden arkadaşlarımızın hatıralarıyla hüznümlendim ama kendimi tutamayıp attığım kahkahalar daha çok aklımda kaldı. Bu değerli çalışmanın zevkle okunacağını umuyorum.